

brīvajā laikā

EGONA ZĪVERTA FOTO

FAKTI

- 2023. gada sākumā Liepājā dzīvoja 9512 jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Tas ir par 13% mazāk nekā pirms 10 gadiem.
- 43% no visiem ir nepilngadīgi jaunieši (13–17), 24% vecumā no 18 līdz 20 gadiem, bet 34% vecumā no 21 līdz 25 gadiem.
- Liepājā dzīvo 3,9% no visiem Latvijas jauniešiem.
- Jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem veido 14,2% no visiem Liepājas iedzīvotājiem. Pēdējo piecu gadu laikā novērojams neliels, bet stabils, jauniešu īpatsvara pieaugums – no 13,9% 2018. gadā līdz 14,2% 2023. gadā. Tas saistīts ar faktu, ka iedzīvotāju kopskaits Liepājā šajā laika periodā samazinās.
- Liepājas rādītājs ir būtiski augstāks nekā Latvijā kopumā, kur tikai 12,8% no visiem iedzīvotājiem ir jaunieši.

AVOTS:
LIEPĀJAS PAŠVALDĪBAS APTAUJA

<< Ja tu savas intereses un vajadzību pēc komunikācijas, domubiedru atrašanās vari apmierināt tur, tad jau nekur nav jāiet." Vēl S. Babins novērojis: "Zinu jauniešus, kuriem būtu interese par starptautiskajiem projektiem, bet, tiklīdz ir saziņa angļu valodā, automātiski saka, ka tas nav man, jo nav pārliecināti par savām valodas prasmēm."

Savukārt G. Klāsons, ņemot vērā iegūtos datus, vedina uz neiesaistīšanos palūkoties vēl no citas puses: "Tikai neliela daļa jauniešu izmanto viņiem pieejamās iespējas, jo viņiem neinteresē tieši tas veids, kas tiek piedāvāts, vai neinteresē saturs, vai nepatīk vadītājs u.tml. Pats veids šķiet interesants, bet izpildījums nerada vēlmi iesaistīties."

Netic, ka viedoklis ir svarīgs

Salīdzinoši lielākais kritisko vērtējumu īpatsvars anketā sniegts par iespējām ietekmēt pašvaldības lēmumus jaunatnes jomā (20% novērtē, ka nav nekādu iespēju, 46% – nelielas iespējas), ietekmēt lēmumus savā izglītības iestādē (attiecīgi – 19% un 53%), piedalīties vietējās kopienas aktivitātēs (13% un 38%).

"Šie rādītāji izteikti parāda realitāti par jauniešu līdzdalību," saka Latvijas Jaunatnes padomes prezidente, organizācijas "Attīstības platforma YOU+" pārstāve Inga Birzgale. "Domāju, ka iespē-

jas ietekmēt ir, taču jauniešiem nav zināmi formāti, kā to varētu, nav ticības, ka viņu viedoklis ir svarīgs, un ir arī daudz stereotipu par lēmumu pieņemšanas procesiem un pašvaldības darbu." I. Birzgale domā, ka svarīgi aktualizēt pilsonisko izglītību un līdzdalības jautājumu, sākot ar skolēnu līdzpārvalžu attīstīšanu, kur jaunieši var iegūt pirmo demokrātisko pieredzi, un turpinot ar iesaisti un izglītošanu politiskajos procesos.

Liepājā apceļ vairāk?

Pārāk liela slodze mācībās un pārāk ilgs datora un sociālo tīklu lietošanas laiks ir jauniešu visbiežāk nosauktās mentālās veselības problēmsituācijas. Liela daļa jauniešu saskārušies arī ar dūsmām, aizkaitināmību, bezmiegu. Katrs desmitais jauniešs atzinis, ka viņam bijušas pašnāvības domas.

"Mentālās veselības dati praktiski ir atbilstīgi tam, kā ir visur citur, kur esmu piedalījies jauniešu pētījumos," komentēja G. Klāsons. "Vienīgā atšķirība: Liepājā ir nedaudz augstāks rādītājs par apceļšanu skolā – 8%, parasti tas ir ap 5 vai 6%."

Liepājas Raiņa vidusskolas psiholoģe Evija Ivanova piekrit jauniešu paustajam: "Jā, atbalsts patiešām ir vajadzīgs. Bet skola to var nodrošināt tik, cik var. Tādēļ, manuprāt, skolai ir jābūt arī tai vietai, kura norāda ceļus, kur

palīdzību var meklēt tālāk. Tas būtu mentors, Pusaudžu resursu centrs, Sociālais dienests, centrs "Marta". Tikai ar šādu sadarbību, ka mēs skatāmies, kas šim jauniešim ir vajadzīgs, un sūtām viņu tālāk, var gaidīt rezultātu."

Ko iesākt ar datiem?

Pētījums pašvaldībai izmaksājis 1100 eiro. "Jauniešu viedokļu, vajadzību un redzējuma apzināšana ir svarīga, lai pašvaldība varētu salikt pareizos uzsvarus, noteikt virzienus, kuros jāstrādā intensīvāk, jāpievērš vairāk uzmanības, jāattīsta vai gluži pretēji – jāpārskata, jāpārveido, lai radītu labvēlīgus apstākļus jauniešu personības attīstībai un līdzdalībai," uz jautājumu atbild Liepājas domes pārstāve Agija Meniķe.

Gan ar jauniešu aptaujas palīdzību, gan sarunās ar pašvaldības iestāžu darbiniekiem un nevalstiskā sektora pārstāvjiem tiek apzināta esošā situācija, izaicinājumi, iespējams, arī *nenoklātie laukumi* ar mērķi izveidot vienotu jaunatnes jomas attīstības redzējumu. "Tas, ko šobrīd redzam un pie kā noteikti jāstrādā, ir jauniešu motivācijas un līdzdalības paaugstināšana, darba un karjeras iespēju paplašināšana, veselības un labbūtības sekmēšana," teic A. Meniķe.

Ziemā – vairāk izmaksu

24 gadus vecā Agnese atzīst, ka ziemā Liepājā esot grūtāk atrast, kā izklaidēties. "Bet vispār jau cilvēki ziemā vienkārši kļūst pasīvāki. Arī es pati daudz retāk izeju ārpus mājām. Laiku pavadu ar draugiem. Vai arī lasu grāmatas. Reizēm arī draugu kompānijā kaut kur izejam, var uz bouldingu, tāpat ir atvērta publiskā slidotava." Bet ar vienu lietu gan vienmēr jāreķinās – ja gribi ziemā iet kaut kur atpūsties vai izklaidēties, tad tas nozīmē izmaksas.

16 gadus vecais Rinalds teic, ka stabila aktivitāte ārpus mācībām viņam ir sports. "Ar sportu nodarbojos visu dzīvi, jo man tas ir svarīgi. Spēlēju volejbolu, bet pēc paša iniciatīvas pēdējos trīs mēnešus apmeklēju svaru zāli," stāsta jauniešs. Arī skolasbiedrs Kārlis apmeklē sporta treniņus. "Es eju basketbolā. Tagad gan nesanāk, jo iedzīvojos traumā. Kad biju uz kruķiem un attiecīgi – vairāk mājās, telefonu un datoru izmantoju biežāk. Bet man ir forši klasesbiedri, zināja, ka nevaru īpaši daudz staigāt, gājām uz kinoteātri. Ja ir labvēlīgi laikapstākļi, ejam ārā pastaigāt, arī tagad, ziemā." ▀

EKSPERTE

Kā iekļūt mazajā informācijas burbulī?

DIENAS
TĒMA

Andra Štāle, organizācijas "Keep the Change" vadītāja

– Ar ko mūsu jaunieši atšķiras no citu valstu jauniešiem?

– Pirmais, kas man nāk prātā: atbildība, kārtība, disciplīna. Projektos ārzemēs latvieši vienmēr ir pirmie, kuri ierodas uz sesijām vai aktivitātēm. Piedalās, dalās ar pieredzi. Nedaudz kautrīgi sākumā, nedaudz jāpabaksta, lai droši iesaistās, bet, kad iesaistās, tad nāk tik labas lietas ārā! Latvietis uzreiz nekļūst par draugu, jāpaiet laikam, kamēr atmaigst. Bet, kad atmaigst, tad esot daudz labāk, teikuši mūsu ārzemju partneri.

Man gribētos teikt, ka daudzi Latvijas jaunieši, kuri ir bijuši ar mani projektos ārzemēs vai kuri ir nosūtīti uz projektiem, lielākoties ir ļoti izpalīdzīgi un pateicīgi par iespēju piedalīties. Zināšanu līmenis daudziem ir augsts par dažādām tēmām.

– Vai jaunieši izmanto iespējas?

– Diemžēl, lai arī tiek sūtīta informācija Liepājas un Dienvidkurzemes skolām, medijiem, pašvaldībām, tiek ievietota informācija sociālajos tīklos, samērā bieži saskaros ar to, ka projektiem piesakās varbūt viens vai

divi liepājnieki vai novadnieki. Pārējie visi dalībnieki man ir jāatrod no pārējās Latvijas. Īsti nezinu, kā sasniegt mūsu jauniešus. Pētījums rāda, ka lielākoties informāciju jaunieši uzzina skolā, e-klasē un no skolotājiem. Bet kā man tikt šajā mazajā informācijas burbulī? Aizejot uz skolām runāt par "Erasmus+" jauniešu apmaiņas programmām, vēl joprojām (laikmetā, kad informācija ir pieejama visur) ļoti daudzi jaunieši neko par to nav dzirdējuši. Vai arī, ja ir kaut ko dzirdējuši, tad domā, ka šie projekti un iespējas ir tikai bagātajiem un izredzētajiem. Kad organizējam projektus Eiropā ar Gruziju, Armēniju, Ukrainu, tad ir interesanti novērot, ka uz aptuveni piecu dalībnieku vietām piesakās aptuveni 40–80 jauniešu, jo viņiem tā ir samērā unikāla iespēja aizbraukt kaut kur par brīvu. Mums iespēju ir vairāk, kas varbūt arī nedaudz izlūtinā.

– Kā ir strādāt ar jauniešiem?

– Tā ir ļoti, ļoti liela atbildība. Man nepārtraukti ir pašai sevi jāizglīto dažādās apmācībās par dažādām tēmām, lai nejausi nesanāktu nogremdēt kāda jaunieša vēlmes, plānus un idejas. Gan jau katram no mums ir bijis kāds skolotājs, kas pateicis skarbus un nepatīkamus vārdus, kuri mums ir palikuši atmiņā un iedragājuši, iespējams, pašapziņu. Es gribu būt tā, kas nevis gremdē jauniešus, bet ceļ.

Esmu pamanījusi, ka neformālā izglītība samērā bieži strādā labāk nekā formālā. Savas sesijas/lekcijas/pasākumus vadu caur diskusijām, izmantojot stāstu stāstīšanas metodes, caur jokiem, caur lomu spēlēm un vienkārši spēlēm. ▀

UZZIŅAI

Kas motivētu vairāk iesaistīties aktivitātēs?

- Ja runātu par man tuvām tēmām (20%).
- Ja būtu vairāk brīvā laika (16%).
- Ja konkrētās organizācijas tiktu vairāk reklamētas (14%).
- Ja organizācijās iesaistītos mani draugi, paziņas (13%).
- Stipendija, nauda (11%).

Ko ieteiktu uzlabot un mainīt, lai justos droši?

- Vairāk apgaismojuma uz ielām (39%).
- Vairāk policistu ielās (22%).
- Ierobežot alkohola patēriņu (19%).
- Video novērošana un apsardze publiskās vietās (14%).
- Samazināt bezpajumtnieku skaitu (10%).

Kādēļ savu nākotni nesaisti ar Liepāju?

- Nav iespējams šeit atrast darbu (34%).
- Nav pieejams izvēlētais izglītības virziens (30%).
- Vēlos studēt/strādāt/dzīvot ārzemēs (18%).
- Nav pietiekami lielu iespēju (14%).
- Personīgi iemesli (8%).

AVOTS: LIEPĀJAS PAŠVALDĪBAS APTAUJA